

Felleseie eller særeie?

Ved inngangen til det nye året kan tiden være inne for å tenke igjennom privatøkonomien. Ekteskapslovens hovedregel er at ektefeller har felleseie, men dette er ikke alltid optimalt. Spesielt i de tilfellene hvor det er store forskjeller i de verdiene eller den gjeld hver av partene har før de gifter seg, kan det være aktuelt å opprette særeie. Dette kan gjøres ved en ektepakt mellom ektefellene eller ved at giver eller arvelater i gavebrev eller testament bestemmer at arv eller gave skal være mottakers særeie.

Olav S. Platou, senior jurist i
Nordea Private Banking

Felleseie

Så lenge ekteskapet varer, vil hver av ektefellene råde over sine eiendeler på vanlig måte. Ved en eventuell skilsmisse skal imidlertid felleseiet deles slik at verdiene av det hver av ektefellene eier etter at den enkeltes gjeld er trukket fra, fordeles med en halvdel til hver (likedeling). Her gjelder imidlertid visse unntak, for eksempel kan man kreve at arv og gave fra andre enn ektefellen blir holdt utenfor delingen, hvis dette ikke fremstår som urimelig. Videre kan man kreve at de verdiene man tok med seg inn i ekteskapet, holdes utenfor delingen (skjevdeling). Det er imidlertid den av ektefellene som krever skjevdeling som har bevisbyrden for at formuen kan tilbakeføres til midler som han eller hun eide ved inngåelsen av ekteskapet eller senere har ervervet ved arv eller gave. Uenighetene oppstår ofte ved ombytting av verdier, altså i de tilfellene hvor de eiendelene en ektefelle hadde med seg inn i ekteskapet senere er solgt, og midlene helt eller delvis er benyttet til andre investeringer.

De verdiene ektefellene har skapt mens de var gift skal imidlertid deles likt. Hvis for eksempel en av ektefellene eide et selskap før ekteskapet og ved sin arbeidsinnsats i løpet av ekteskapet øker verdiene i selskapet, kan det ved et brudd mellom ektefellene bli spørsmål om verdistigningen er gjenstand for skjevdeling eller likedeling. Det vil i en slik situasjon ha betydning om verdistigningen er knyttet til arbeidsinnsatsen eller er å anse som kapitalavkastning. Høyesterett har i en dom av 11. juni i fjor fastslått at avkastning av skjevdelingsmidler kan skjevdeles forutsatt at midlene er i behold. Avkastning som er et resultat av den ene ektefellens arbeidsinnsats kan imidlertid ikke skjevdeles. I den nevnte dommen besto aktiviteten i en aktiv forvaltning av midlene i et investeringsselskap ved kjøp og salg av aksjer. Høyesterett kom til at aktiviteten knyttet til aksjeforvaltningen var så vidt omfattende at deler av avkastningen ble vurdert til å være et resultat av mannens arbeidsinnsats som skulle likedeles mellom ektefellene.

Særeie

Hvis ektefellene ikke er fornøyd med de reglene som gjelder for felleseie, kan de opprette særeie. Særeie betyr at det ektefellene eier eller senere erverver ikke skal deles ved en eventuell skilsmisse. Det kan være ulike grunner for å avtale særeie. En viktig grunn kan som nevnt være et ønske om å unngå likedeling ved en eventuell skilsmisse. Ektefeller som bringer betydelige verdier med seg inn i ekteskapet, anbefales ofte å opprette en ektepakt. Det samme gjelder hvis det er store forskjeller i de verdiene eller den gjeld hver av partene har før de gifter seg. Reglene om skjevdeling gjør imidlertid at det ikke lenger er like stor grunn til å opprette særeie for dette formålet. Imidlertid vil skjevelingsregelen som vi så av eksempelet foran ofte kunne reise vanskelige avgrensningsspørsmål.

En annen grunn til å opprette særeie kan være å oppnå vern mot kreditorer hvis man f.eks. driver næringsvirksomhet. Imidlertid er det ikke nødvendigvis smart å overføre egne eiendeler til den annen ektefelles særeie for å unngå egne fremtidige kreditorer. Man risikerer da å bli stående tomhendt ved en eventuell skilsmisse. Hvis man i stedet har felleseie, og overfører sin egen rådighetsdel av felleseiet til ektefellen, vil formuen være sikret mot kreditorbeslag. Dessuten blir den andre ektefellen tvunget til å dele felleseiet ved en eventuell skilsmisse. Hvis ektefellene blir enige om å opprette særeie eller ønsker å gjøre andre endringer i formuesforholdet mellom ektefellene, må de inngå en ektepakt. Det stilles visse formkrav til ektepakten, blant annet skal den være skriftlig og undertegnes av vitner. For å oppnå rettsvern overfor ektefellenes kreditorer, må ektepakten i tillegg tinglyses i Ektepaktregisteret. Det er utarbeidet et standard skjema for ektepakter som finnes under denne linken:

<https://www.brreg.no/person/tinglysing/tinglysingsskjema/>

Uskifte

Hvis en av ektefellene faller fra, kan gjenlevende overta felleseiet uskiftet forutsatt at ektefellene kun har felles barn. Retten til å sitte i uskifte gjelder som hovedregel kun for felleseie. Hvis den avdøde hadde særeie, må arvingene samtykke for at gjenlevende skal kunne sitte i uskifte med særeiet. Imidlertid kan ektefellene avtale i ektepakt at gjenlevende skal kunne sitte i uskifte med avdødes særeie eventuelt at særeiet skal være felleseie ved død. Hadde den avdøde barn fra tidligere forhold, kan lengstlevende sitte i uskifte bare hvis disse barna (særkullsbarna) har gitt sitt samtykke til det.

Gaver mellom ektefeller

Av hensyn til ektefellenes kreditorer må det opprettes ektepakt hvis ektefellene gir hverandre større gaver. Ektefellene kan imidlertid fritt gi hverandre såkalt "vanlige" gaver. Hva som er en "vanlig" gave må vurderes blant annet i forhold til giverens økonomi. Kravet om å opprette ektepakt gjelder imidlertid ikke for gaver som består i livsforsikring, pensjon osv. Hvis en ektepakt som inneholder en gave skal få rettsvern mot ektefellens kreditorer, må den tinglyses i Ektepaktregisteret.

Ektepakter kan endres

En ektepakt som endrer lovens bestemmelser om formuesforholdet, kan forandres eller suppleres hvis begge parter er enige om det. I praksis skjer dette ved å opprette ny ektepakt. Ektefellene kan også når som helst komme tilbake til lovens hovedregel, felleseie, ved å opprette en ny ektepakt om det.

[Andre interessante jusartikler finner du her på våre nettsider >](#)

Olav S. Platou

Senior legal counsel

Nordea Private Banking

Olav.Platou@nordea.com

Denne informasjonen er utarbeidet av Nordea Private Banking og er ment som generell informasjon til personlig bruk for de kundene som mottar den fra Nordea. Informasjonen må ikke sees som noen konkret anbefaling om bestemte disposisjoner, transaksjoner eller råd om konkrete investeringer. Egnetheten eller hensiktsmessigheten av en bestemt disposisjon, transaksjon eller investering vil avhenge av din egen situasjon og dine målsetninger.

Før du gjør konkrete disposisjoner, bør du tenke igjennom om dette er egnet eller hensiktsmessig for deg, og vi oppfordrer deg uansett til å konsultere din personlige rådgiver/advokat. Informasjonen er basert på kilder som Nordea Private Banking anser som pålitelige, men det innhentes ingen garantier om nøyaktigheten eller fullstendigheten av opplysningene. Nordea Private Banking og selskapene i Nordea-konsernet eller undertegnede påtar seg ikke ansvar for tap som måtte oppstå på grunn av bruk av denne informasjonen.